

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Karkkilan kaupungin maahanmuuttopalvelut esittää huolensa kotoutumisen edistämiseksi annetun lain muuttamisesta.

Kotoutumislain mukaisen korvausajan lyhentäminen ja korvaustason alentaminen tuo lisää taloudellisia paineita kunnille tilanteessa, jossa nykyisetkään korvaukset eivät ole pysyneet yleisten kustannusten nousun tasossa. Henkilöt, joista laskennallisia korvauksia maksetaan ovat usein niitä, joilla on taustallaan erityisen vaikeita ja traumatisoivia tapahtumia. Näiden taustojen takia heidän kohdallaan kotoutumista edistävien ja tukevien palveluiden tarve kestää usein pitkään.

Laskennallisten korvausten korvausaikojen lyhentyminen ja samaan aikaan kiintiöpakolaisten määrän väheneminen ajaa pienemmät kunnat tilanteisiin, joissa joudutaan arvioimaan mahdollisuutta tarjota kuntapaikkoja. Jos kiintiöpakolaisryhmien vastaanotot harvenevat ja korvaustaso sekä laskee että lyhenee, kuntien on vaikea pitää yllä laadukkaita ja ammattimaisesti toteutettuja kotoutumista edistäviä palveluja. Silti kunnille on samaan aikaan siirtymässä uusia lakisääteisten kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisvastuita, jotka edellyttävät pysyviä palveluita kunnassa.

Tulkkauksekustannusten jyvittäminen osaksi laskennallisia korvauksia on korvaustason selkeä heikennys, vaikka lakiesityksessä muutosta perustellaan korvausten maksamisen yksinkertaistumisella. Tosiasiallisesti kunnat tulevat jatkossa saamaan vähemmän korvauksia, kuin mitä tulkkauksiin on käytetty rahaa. Viime vuodet on korostettu maahan muuttaneiden ja kotoutumista edistävää työtä tekevien molemminpuolista oikeutta päteviin ja luotettaviin tulkkauksiin. tulkkauksen avulla pystytään välttämään väärinymmärrykset ja välittämään sekä

vastaanottamaan tietoa, joka vahvistaa pohjaa onnistuneelle kotoutumiselle. Väärinymmärrykset luovat pohjan epäluottamukselle sekä lisäävät väärän tiedon leviämistä ja disinformaation riskiä.

Korvausten nipistäminen säilyttää kuntien työntekijöille paineita arvioida asiakkaan tulkkaustarpeita erityisesti silloin, kun kunnan talous on tiukalla. Pahimmassa tapauksessa tulkkia ei tilata eikä asioita hoideta oikea-aikaisesti, vaan asioiden hoitoa lykätään, kunnes on kertynyt riittävästi asioita, ja tulkki tilataan vasta, kun tulkkaustarve koetaan taloudellisesti hyväksyttäväksi.

Hallituksen esityksessä tuodaan esille erilaisia keinoja vähentää tulkkauskustannuksia. Kustannusten hillitseminen on sinänsä kannatettavaa mutta esityksessä esille tulleet keinot kuten omakielinen yhteiskuntaorientaatio, etätulkkaukset, omakielinen työntekijä ovat jo käytössä useimmissa paikoissa.

Karkkilan kaupunki esittää, että pakolaisia vastaanottavien kuntien osalta ensimmäinen vastaanoton jälkeinen vuosi korvattaisiin tulkkauskustannukset toteutuneiden kustannusten mukaisesti. Kiintiöpakolaisten vastaanoton alkuvaiheessa on paljon asioita, joita tulee voida käydä läpi, ilman pelkoa siitä, että jyvitetty osuus tulkkauskustannuksista osana laskennallisia korvauksia ei riitä. Usein kiintiöpakolaiset edustavat sellaisia kieliryhmiä, joihin ei kuntien kotoutumista edistävissä palveluissa ole osaamista.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

Karkkilan kaupunki ei näe käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksien osuutta mitenkään merkittävänä ongelmana. Pääsääntöisesti asiakkaat ovat peruneet tapaamiset etukäteen tai tarvittaessa tulkkia on pystytty käyttämään toisen asiakkaan asioiden hoidossa. Usein asiakastilanteissa käytetään pikatulkkaussovellusta, jolloin asiakkaan saapumatta jääminen ei aiheuta mitään lisäkustannuksia, sillä tulkki tilataan vasta kun asiakas on tullut tapaamiseen.

Jos maksu käyttämättä jääneen tapaamisen kustannuksista siirtyy asiakkaan maksettavaksi, tulee varmistua siitä, että asiakas on tietoinen asiasta sekä siitä, miten ajan peruutus tapahtuu. Osassa viranomais tapaamisia on käytössä erilaiset takaisinsoitto- tai viestijärjestelmät ja ajan peruutus vaatii vähintäänkin auttavan kielitaidon, jotta se onnistuisi.

Jos laskuttamiseen päädytään, olisi hyvä arvioida, miten kunnissa hoidetaan asiakkaalta perittävän maksun laskuttaminen. Kuka sen hoitaa ja kuinka paljon se tulee maksamaan? Olisi hyvä myös miettiä, onko peruuttamattoman ajan maksu heti ensi kerrasta asiakkaan maksettava vai vasta seuraava unohdus. Varsinkin, jos kyseessä on haasteellisessa elämäntilanteessa tai erityisen haavoittuvassa asemassa oleva asiakas, jonka kotoutumisen edistämisen tukeminen vaatii erityistä harkintaa.

On tärkeää, että asiakkaita neuvotaan ja ohjataan siihen, että varatuille ajoille tulee mennä tai ne tulee perua.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

-

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

On kannatettavaa, että kuntien ja hyvinvointialueiden työnjakoa selkiytetään pakolaisten vastaanottoon liittyvissä asioissa.

Muut huomiot

-

Nikkilä Satu
Karkkilan kaupunki